



Ιστορία από τα κάτω

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ
ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Η στήλη έχει τη χαρά να συστήσει στους δυνητικούς αναγνώστες της που τυγχάνουν και φιλίστορες, την Ελένη Κ. Δημητρίου.

Η Δημητρίου είναι ιστορικός και ειδικεύεται σε κάτι μάλλον σπάνιο για γυναίκα στον χώρο αυτό: στην εμπειρία του απλού Έλληνα στρατιώτη στο πεδίο της μάχης. Στην προφορική και γραπτή μαρτυρία, στη μικροϊστορία ενός πολέμου και μιας μάχης.

Εδώ το πολυχρησιμοποιούμενο υλικό, που έχει να κάνει με τους πολιτικούς ηγέτες και τους στρατηγούς, υποχωρεί. Ασχολούμαστε λιγότερο με ταξιαρχους και συνταγματάρχες, με τους στρατηγικούς σχεδιασμούς, με τα σχέδια μάχης και τις επίσημες –ψυχρές κατά κανόνα– αναφορές.

Όλα αυτά περνούν σε δεύτερο επίπεδο για να προταθεί η ανθρώπινη εμπειρία: τι ζει ο απλός κληρωτός ή ο υπαξιωματικός, τι

βλέπουν, τι αισθάνονται, τι σκέφτονται. Αυτή είναι η λεγόμενη Ιστορία «των ανωνύμων» ή, αλλιώς, «Ιστορία από τα κάτω».

Η Δημητρίου γνωρίζει καλά την υπόθεση αυτή. Ως συγγραφέα την είχαμε ανακαλύψει πριν από μερικά χρόνια, το 2010 για την ακρίβεια, όταν παρουσιάσαμε σε αυτή την εφημερίδα το βιβλίο της «Ο ελληνοϊταλικός πόλεμος ως προσωπικό βίωμα. Ημερολόγια Ελλήνων στρατιωτών» (εκδ. Συλλόγου προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων). Ήταν μια εξαιρετική δουλειά. Ήταν επίσης και η διδακτορική διατριβή της, η οποία είχε και συνέχεια.

Πριν από λίγες εβδομάδες κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη η μεταδιδακτορική της έρευνα για τους Βαλκανικούς

Πολέμους στον τομέα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας του ΕΚΠΑ. Τίτλος του βιβλίου «Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-1913. Εμπειρία, αφηγήματα, διεκδίκηση της μνήμης».

Μην τρομάξει κάποιον ο «ακαδημαϊκός» χαρακτήρας των πονημάτων της Δημητρίου. Η συνθετική της δεινότητα εγγυάται το στοιχείο της αμεσότητας και μιας συνολικής αφήγησης η οποία, την ίδια ώρα που εξηγεί το ευρύτερο πλαίσιο, ξεδιπλώνει απλά αλλά δραστικά τις μικρές ιστορίες αγνώστων ανθρώπων, οι οποίοι βρίσκονται μπλεγμένοι στα περιεργα και συχνά αδηφάγα γρανάζια της Ιστορίας.

Η εμπειρία μιας μάχης ή μιας εκστρατείας, από τη γραμμή των πρόσω έως τα μετόπισθεν,

μπορεί να διαφέρει δραματικά από στρατιώτη σε στρατιώτη. Μια αφόρητα τραυματική εμπειρία για κάποιον, για έναν άλλον μπορεί να είναι κάτι σχετικά ανώδυνο ή και αδιάφορο, πληκτικό. Ως γνωστόν, δεν πολεμούν όλοι όσοι συμμετέχουν σε έναν πόλεμο.

Όμως, είναι αυτή η ποικιλία των βλεμμάτων (αποτέλεσμα, πέρα από την ειδικότητα και την επιστασία του εκάστοτε οπλίτη, της προσωπικής, υποκειμενικής ιδιοσυγκρασίας και, βέβαια, της επλεκτικότητας της μνήμης) που καθιστά την όλη αφήγηση εξαιρετικά ενδιαφέρουσα.

Το αποτέλεσμα είναι ένα ψηφιδωτό που αποτυπώνει το πνεύμα, την ατμόσφαιρα μιας ακραίας συνθήκης, όπως είναι ένας πόλεμος. Από αύριο έως και το Σάββατο, κατά την προσφιλή συνήθεια της στήλης, θα βρεθούμε μαζί τους στα πεδία της μάχης των Βαλκανικών Πολέμων.